

Брюксел, 30 септември 2022 г.
(OR. en)

12999/22

Междуетноститутуционално досие:
2022/0289(NLE)

ENER 473
ENV 935
COMPET 745
TRANS 613
CONSOM 237
IND 377
ECOFIN 943
FISC 195

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ док. Ком.:	12249/22 INIT
Относно:	Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА СЪВЕТА относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията

Приложено се изпраща на делегациите текстът на предложението за регламент на Съвета относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията след политическото споразумение, постигнато на извънредното заседание на Съвета по енергетика от 30 септември 2022 г.

Текстът в приложението подлежи на редакция от юрист-лингвистите.

Корепер взе решение да разреши използването на писмена процедура за приемането на посочения регламент.

2022/0289 (NLE)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА СЪВЕТА

относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 122, параграф 1 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) От септември 2021 г. насам се наблюдават много високи цени на пазарите на електроенергия. Както е посочено от Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) в нейната окончателна оценка на структурата на пазара на едро на електроенергия в ЕС през април 2022 г.¹, това се дължи главно на високата цена на газа, който се използва като суровина за производството на електроенергия. Газовите електроцентрали често са необходими за задоволяване на търсенето на електроенергия, когато то е най-високото през деня или когато количествата електроенергия, произведена чрез други технологии, като например ядрени, водноелектрически или различни възобновяеми енергийни източници, не са достатъчни за покриване на търсенето. Ескалацията на руската военна агресия срещу Украйна, която е договаряща страна на Енергийната общност, от февруари 2022 г. насам доведе до чувствително намаляване на доставките на газ. Руското нашествие в Украйна също предизвика несигурност по отношение на доставките на други суровини, като например каменни въглища и нефт, използвани в инсталации за производство на електроенергия. Това доведе до значителни допълнителни увеличения и нестабилност на цената на електроенергията.

1

https://acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER's%2520Final%2520Assessment%2520of%2520the%2520EU%2520Wholesale%2520Electricity%2520Market%2520Design.pdf

- (2) Неотдавнашните значително по-ниски нива на доставяния газ и все по-честите прекъсвания на доставките на газ от Русия сочат, че съществува значителен риск в близко бъдеще да настъпи пълно спиране на доставките на газ от Русия. За да се повиши сигурността на енергийните доставки в Съюза, Съветът прие Регламент (ЕС) 2022/1369¹, който предвижда доброволно намаляване на търсенето на природен газ с 15 % тази зима и предоставя възможност на Съвета да обяви състояние на тревога в Съюза по отношение на сигурността на доставките, като в този случай намаляването на търсенето на газ ще стане задължително.
- (3) Успоредно с това изключително високите температури, наблюдавани през лятото на 2022 г., доведоха до увеличаване на търсенето на електроенергия за охлаждане, което увеличи натиска върху производството на електроенергия, като в същото време производството на електроенергия чрез определени технологии беше значително под историческите равнища поради технически и климатични обстоятелства. Това се дължи главно на извънредна суша, която доведе до i) недостиг в производството на електроенергия от атомни електроцентрали в различни държави членки, причинен от липсата на охлаждаща вода, ii) ограничено производство на водноелектрическа енергия и iii) ниски нива на водата в големите реки, което оказва неблагоприятно въздействие върху транспорта на стоки, използвани като гориво за производството на енергия. Тази безпрецедентна ситуация означава, че количествата електроенергия, произведени от газови електроцентрали, се запазиха постоянно високи, което допринесе за изключително и необичайно високите цени на едро на електроенергията. Въпреки намалената наличност на производствени мощности в някои държави членки, обменът на електроенергия между държавите членки спомогна за избягване на инциденти, свързани със сигурността на доставките, и допринесе за смекчаване на нестабилността на цените на пазарите на ЕС, като по този начин се повиши устойчивостта на всяка държава членка на ценовите шокове.

¹ Регламент (ЕС) 2022/1369 от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ (ОВ L 206, 8.8.2022 г., стр. 1).

- (4) Покачването на цените на пазарите на едро на електроенергия доведе до рязко покачване на цените на дребно на електроенергията, което се очаква да продължи и преди следващия отоплителен сезон, отразявайки се постепенно на повечето потребителски договори. Рязкото покачване на цените на газа и произтичащото от това търсене на алтернативни горива доведоха и до повишаване на цените на други суровини, като например цените на нефта и въглищата.
- (5) Настоящата енергийна криза засегна неблагоприятно всички държави членки, макар и в различна степен. Рязкото повишаване на цените на енергията допринася значително за общата инфлация в еврозоната и забавя икономическия растеж в Съюза.
- (6) Поради това е необходима бърза и координирана реакция. Въвеждането на инструмент за извънредни ситуации би позволило временно смекчаване на риска цените на електроенергията и разходите за електроенергия на крайните потребители да достигнат още по-неустойчиви равнища и държавите членки да приемат некоординирани национални мерки, които биха могли да застрашат сигурността на доставките на равнището на Съюза и да създадат допълнителна тежест за промишлеността и потребителите в Съюза. В дух на солидарност между държавите членки са необходими координирани усилия от тяхна страна през следващия зимен сезон 2022—2023 г., за да се смекчи въздействието на високите цени на енергията и да се гарантира, че настоящата криза няма да нанесе трайни вреди на потребителите и икономиката, като в същото време се запази устойчивостта на публичните финанси.
- (7) Настоящите прекъсвания на доставките на газ, намалената наличност на някои електроцентрали и произтичащите от това въздействия върху цените на газа и електроенергията представляват сериозно затруднение при снабдяването с продукти в областта на енергетиката – газ и електроенергия, по смисъла на член 122, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Съществува сериозен риск положението да се влоши още повече през следващия зимен сезон в случай на допълнителни прекъсвания на доставките на газ и студен зимен сезон, които да повишат търсенето на газ и електроенергия. Това по-нататъшно влошаване би могло да доведе до натиск за повишаване на цените на газа и на другите енергийни суровини, което ще окаже въздействие върху цените на електроенергията.

- (7a) Смущенията на енергийния пазар, причинени от един от основните участници на пазара, който изкуствено намали доставките на газ в контекста на руската военна агресия срещу Украйна, и хибридната война, която се води вследствие на това, създадоха кризисна ситуация, която изисква приемането на набор от спешни, временни и извънредни мерки от икономическо естество за справяне с непоносимите последици за потребителите и дружествата. Ако не се предприемат бързи мерки, кризисната ситуация може да има сериозни отрицателни въздействия върху инфлацията, ликвидността на участниците на пазара и икономиката като цяло.
- (8) Необходим е единен и добре координиран отговор на равнището на Съюза, за да се преодолее рязкото увеличение на цените на електроенергията и тяхното отражение върху домакинствата и промишлеността. Некоординираните национални мерки биха могли да засегнат функционирането на вътрешния енергиен пазар, като застрашат сигурността на доставките и доведат до допълнителни увеличения на цените в държавите членки, които са най-силно засегнати от кризата. Поради това запазването на целостта на вътрешния пазар на електроенергия е от решаващо значение за поддържането и засилването на необходимата солидарност между държавите членки.
- (9) Въпреки че някои държави членки могат да бъдат изложени в по-голяма степен на последиците от прекъсването на доставките на газ от Русия и произтичащите от това увеличения на цените, всички държави членки могат да допринесат за ограничаване на икономическите вреди, причинени от такова прекъсване, чрез подходящи мерки за намаляване на търсенето. Намаляването на търсенето на електроенергия на национално равнище може да окаже положително въздействие върху цените на електроенергията в целия Съюз, тъй като пазарите на електроенергия са свързани и икономии в една държава членка са от полза и за други държави членки.

- (10) Некоординираните тавани на пазарните приходи от електроенергия, произведена от производители с по-ниски пределни разходи, използващи например възобновяеми енергийни източници, ядрена енергия и лигнитни въглища (производители с подпределни разходи), могат да доведат до значителни нарушения между производителите в Съюза, тъй като производителите се конкурират в целия ЕС на свързан пазар на електроенергия. Поемането на ангажимент за общ за целия Съюз таван на свръхприходите ще предотврати подобни нарушения. Освен това не всички държави членки могат да подкрепят потребителите в еднаква степен поради ограничените финансови ресурси, докато в същото време някои производители на електроенергия могат да продължат да се възползват от значителни свръхприходи. Солидарността между държавите членки чрез единен таван на пазарните приходи от технологии за подпределно производство на електроенергия ще генерира приходи за държавите членки за финансиране на мерки в подкрепа на крайните потребители на електроенергия, като например домакинствата, МСП и енергоемките отрасли, като същевременно се запазят ценовите сигнали на пазарите в цяла Европа и се запази трансграничната търговия.
- (11) С оглед на изключително голямото увеличение на цените на дребно на природния газ и електроенергията от особено значение е държавната намеса за защита на потребителите на дребно. Въздействието на недостига на доставките на газ върху цените на електроенергията, както и възможностите за финансиране на мерки за подкрепа от държавния бюджет обаче се различават в отделните държави членки. Ако само някои държави членки с достатъчно ресурси могат да защитят тези потребители и доставчици, това би довело до сериозни нарушения на вътрешния пазар. Единното задължение за прехвърляне на свръхприходите към крайните потребители позволява на всички държави членки да защитават своите потребители. Положителното въздействие върху цените на енергията ще окаже положително въздействие върху взаимосвързания пазар на ЕС и също така ще спомогне за овладяване на инфлацията. Поради това, в дух на солидарност, във взаимосвързаната икономика на Съюза националните мерки ще имат положителен ефект и в други държави членки.
- (12) Мярката, състояща се в солидарна вноска на дружествата с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, е извънредна и строго ограничена във времето мярка. В настоящата ситуация изглежда целесъобразно да се предприемат действия на равнището на Съюза за смекчаване на преките икономически последици от покачващите се цени на енергията за бюджетите на публичните органи, потребителите и дружествата в целия Съюз.

- (13) Солидарната вноска е подходящо средство за справяне със свръхпечалби, дължащи се на непредвидени обстоятелства. Тези печалби не съответстват на редовната печалба, която тези субекти биха получили или биха могли да очакват да получат при нормални обстоятелства без непредвидимите събития на енергийните пазари. Поради това въвеждането на солидарна вноска представлява съвместна и координирана мярка, която дава възможност, в дух на солидарност, за генериране на допълнителни постъпления за националните органи за предоставяне на финансова подкрепа на домакинствата и дружествата, силно засегнати от покачващите се цени на енергията, като същевременно се гарантират еднакви условия на конкуренция в целия Съюз и вътрешния пазар. Тя следва да се прилага успоредно с редовните корпоративни данъци, налагани от всяка държава членка на съответните дружества.
- (14) За да се осигури съгласуваност между различните области на енергийната политика, мерките, предвидени в настоящия регламент, следва да функционират като взаимозависим пакет, като се подсилват една друга. Всички държави членки следва да могат целево да подкрепят потребителите чрез свръхприходите, произтичащи от тавана на пазарните приходи от подпределното производство на електроенергия, чрез намаляване на търсенето на електроенергия, което допринася за понижаване на цените на енергията, и чрез постъпления от солидарна вноска, наложена на дружествата с дейности в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването. В същото време по-ниското търсене следва да има положително въздействие по отношение на намаляването на рисковете за сигурността на доставките в съответствие с целите на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета¹.
- (15) Поради това държавите членки следва да се стремят да намалят общото си брутно потребление на електроенергия от всички потребители, включително тези, които все още не са оборудвани с интелигентни измервателни системи или устройства, които да им позволяват да наблюдават потреблението си през определени часове от денонощието.

¹ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125).

- (16) За да се поддържат запасите от горива за производство на електроенергия и да се насочат усилията конкретно към часовете с най-висока цена или потребление на електроенергия, когато производството на електроенергия от газ оказва особено значително въздействие върху пределната цена, всяка държава членка следва да намали brutното си потребление на електроенергия по време на определени върхови часове.
- (17) Въз основа на типичния профил на потребление на електроенергия във върховите часове, обвързваща цел за намаляване на търсенето с 5% през върховите часове би гарантирала, че държавите членки се съсредоточават по-специално върху потребителите, които могат да осигурят гъвкавост чрез оферти за намаляване на търсенето на почасова основа, включително чрез агрегатори. Поради това активното намаляване на търсенето на електроенергия с поне 5% през избрани часове следва да допринесе за намаляване на потреблението на гориво и за по-плавно разпределение на търсенето между часовете, оказвайки въздействие върху почасовите пазарни цени.
- (18) Държавите членки следва да имат свободата да избират подходящите мерки за постигане на целите за намаляване на търсенето, съобразявайки се националните особености. При разработването на мерки за намаляване на търсенето на електроенергия държавите членки следва да гарантират, че тези мерки са разработени така, че да не подкопават целите на Съюза за електрификация, определени в съобщението на Комисията от 8 юли 2020 г. „Гласък за неутралната по отношение на климата икономика: Стратегия на ЕС за интеграция на енергийната система“. Електрификацията е от ключово значение за намаляване на зависимостта на Съюза от изкопаеми горива и за гарантиране на дългосрочна стратегическа автономност на Европейския съюз, тъй като това води до ограничаване на мащаба на настоящата енергийна криза и до предотвратяване на бъдещи енергийни кризи. Мерките за намаляване на brutното потребление на електроенергия могат да включват национални кампании за повишаване на осведомеността, публикуване на целенасочена информация за прогнозираната ситуация в електроенергийната система, регулаторни мерки, ограничаващи несъщественото потребление на енергия и целенасочени стимули за намаляване на потреблението на електроенергия.

- (19) Когато определят подходящи мерки за намаляване на търсенето във върховите часове, държавите членки следва по-специално да обмислят пазарни мерки като търгове или тръжни схеми, чрез които биха могли да стимулират намаляването на потреблението по икономически ефективен начин. За да се гарантира ефективност и бързо прилагане, държавите членки биха могли да използват съществуващите инициативи и да разширят съществуващите схеми, за да развият реакцията на търсенето. Мерките, предприети на национално равнище, биха могли да включват и финансови стимули или компенсации за засегнатите участници на пазара, ако се постигне осезаемо намаляване на търсенето в допълнение към очакваното нормално потребление.
- (20) За да подпомогне и предостави насоки на държавите членки, които осигуряват необходимото намаляване на търсенето, предвидено в настоящия регламент, Комисията следва да улесни обмена на най-добри практики между държавите членки.
- (21) Предвид извънредното и внезапно покачване на цените на електроенергията и непосредствения риск от допълнителни увеличения, е необходимо държавите членки незабавно да въведат необходимите мерки за постигане на намаляване на брутното потребление на електроенергия, за да се улесни бързото намаляване на цените и да се сведе до минимум използването на изкопаеми горива.
- (22) На пазара на едро „ден напред“ електроенергия се разпределя първо от най-евтините електроцентрали, но цената, получена от всички участници на пазара, се определя от последната централа, необходима за покриване на търсенето, т.е. тази с най-високи пределни разходи, при изчистване на пазара. Неотдавнашното покачване на цените на газа и каменните въглища доведе до извънредно и трайно увеличение на цените, на които съоръженията за производство на електроенергия от газ и въглища участват на пазара на едро „ден напред“. Това от своя страна доведе до изключително високи цени на пазара „ден напред“ в целия Съюз, тъй като те често са централите с най-високи пределни разходи, необходими за задоволяване на търсенето на електроенергия.

- (23) Предвид ролята на цената на пазара „ден напред“ като референтна стойност за цената на други пазари на електроенергия на едро и факта, че всички участници на пазара получават клиринговата цена, технологиите със значително по-ниски пределни разходи постоянно отчитат високи приходи след нахлуването на Русия в Украйна през февруари 2022 г., далеч над очакванията им спрямо момента, когато са решавали да инвестират.
- (24) В ситуация, в която потребителите са изложени на изключително високи цени, които също вредят на икономиката на Съюза, е необходимо временно да се ограничат извънредните пазарни приходи на производителите с по-ниски пределни разходи чрез прилагане на таван за тези пазарни приходи, получени чрез продажбата на електроенергия в рамките на Съюза.
- (24a) За да се избегне заобикалянето на прилагането на тавана на пазарните приходи, държавите членки следва да въведат ефективни мерки, за да гарантират, че таванът се прилага ефективно в ситуации, в които производителите са част от група дружества.
- (25) Равнището, на което е определен таванът на пазарните приходи, не следва да застрашава способността на производителите, към които се прилага, включително производителите на енергия от възобновяеми източници, да възстановяват своите инвестиционни и оперативни разходи, и следва да се запазят и стимулират бъдещите инвестиции в капацитета, необходим за декарбонизирана и надеждна електроенергийна система. За да се запази функционирането на вътрешния пазар на електроенергия, най-добре е да съществува единен таван на пазарните приходи в целия Съюз, тъй като с него се поддържа ценовата конкуренция между производителите на електроенергия въз основа на различни технологии, по-специално по отношение на възобновяемите енергийни източници.

- (26) Макар че спорадичните и краткосрочните пикове на цените могат да се считат за нормална характеристика на пазара на електроенергия и могат да бъдат полезни за някои инвеститори, за да възстановят инвестициите си в производството на електроенергия, наблюдаваното от февруари 2022 г. твърде голямо и трайно увеличение на цените се различава значително от нормалното положение на пазара на спорадични върхови цени. Поради това таванът на пазарните приходи не следва да бъде определен под разумните очаквания на участниците на пазара по отношение на средното равнище на цените на електроенергията в часовете, през които търсенето на електроенергия е било най-високо, преди руското нашествие в Украйна. Преди февруари 2022 г. за средните върхови цени на пазара на електроенергия на едро се очакваше да бъдат значително и трайно под 180 EUR/MWh в целия Съюз през последните десетилетия, въпреки разликите в цените на електроенергията между регионите в Съюза. Тъй като първоначалното инвестиционно решение на участниците на пазара е било взето въз основа на очакване, че средните цени ще бъдат по-ниски от това равнище през върховите часове, определянето на таван на пазарните приходи от 180 EUR/MWh представлява равнище, значително над тези първоначални пазарни очаквания. Като се остави марж върху цената, която инвеститорите разумно биха могли да очакват, е необходимо да се гарантира, че таванът на пазарните приходи не противоречи на първоначалната оценка на рентабилността на инвестициите.
- (27) Освен това таванът на пазарните приходи от 180 EUR/MWh е значително по-висок, включвайки разумен марж, от настоящите общи средни разходи за производство на енергия (LCOE) за съответните технологии за производство на електроенергия и позволява на производителите, за които се отнася, да покрият своите инвестиции и оперативни разходи. Като се има предвид, че таванът на пазарните приходи оставя значителен марж между разумните LCOE и тавана на пазарните приходи, не може да се очаква, че той ще намали инвестициите в нови подпределни мощности.

- (28) Таванът на пазарните приходи следва да се определя според пазарните приходи, а не според общите приходи от производството (включително други потенциални източници на приходи, като например преференциални премии), за да се избегне значително отражение върху първоначалната очаквана рентабилност на даден проект. Независимо от договорната форма, в която може да се извършва търговията с електроенергия, таванът на пазарните приходи следва да се прилага само за реализираните пазарни приходи. Това е необходимо, за да се избегнат вредите за производителите, които в действителност не се възползват от настоящите високи цени на електроенергията поради това, че са хеджирали приходите си срещу колебанията на пазара на електроенергия на едро. Следователно, доколкото съществуващи или бъдещи договорни задължения, като например споразумения за закупуване на електроенергия от възобновяеми източници и други видове споразумения за закупуване на електроенергия или хеджиране чрез форуърдни договори, водят до пазарни приходи от производството на електроенергия до равнището на тавана на пазарните приходи, тези приходи следва да останат незасегнати от настоящия регламент. Следователно мярката, с която се въвежда таван на пазарните приходи, не следва да възпира участниците на пазара да поемат подобни договорни задължения.
- (31) Макар прилагането на тавана на пазарните приходи в момента на уреждане на сделките да е може би по-ефективно, то може да не е винаги възможно, например поради различия в начина, по който пазарите на електроенергия на едро са организирани в държавите членки и в различни времеви интервали. За да се отчетат националните особености и да се улесни прилагането на тавана на пазарните приходи на национално равнище, държавите членки следва да имат свободата да решават дали да го прилагат при уреждането на обмена на електроенергия или след това. Държавите членки следва също да запазят правото си на преценка за предварително финансиране на мерки за подкрепа на крайните потребители на електроенергия и за събиране на пазарните приходи на по-късен етап. Комисията следва да предостави насоки на държавите членки при прилагането на тази мярка.
- (33) Таванът на пазарните приходи следва да се прилага за технологии с пределни разходи, по-ниски от тавана на пазарните приходи, като например вятърна, слънчева, ядрена енергия или лигнитни въглища.

- (34) Таванът на пазарните приходи не следва да се прилага за технологии с високи пределни разходи, свързани с цената на вложеното гориво, необходимо за производството на електроенергия, като газовите електроцентрали и електроцентралите, използващи каменни въглища, тъй като техните оперативни разходи биха били значително над равнището на тавана на пазарните приходи и неговото прилагане би застрашило икономическата им жизнеспособност. За да се запазят стимулите за цялостно намаляване на потреблението на газ, таванът на пазарните приходи не следва да се прилага и за технологии, които се конкурират пряко с газови електроцентрали, като предлагат гъвкавост на електроенергийната система, и участват на пазара на електроенергия въз основа на алтернативните си разходи, като например реакция на търсенето и акумулиране.
- (35) Таванът на пазарните приходи не следва да се прилага за технологии, използващи като вложени горива заместители на природния газ, като биометан, така че да не се застрашава преобразуването на съществуващите газови електроцентрали в съответствие с целите на REPowerEU.
- (36) За да се запазят стимулите за разработване на иновативни технологии, таванът на пазарните приходи не следва да се прилага за демонстрационни проекти.
- (37) В някои държави членки приходите, получени от определени производители, вече са ограничени чрез държавни мерки като преференциални тарифи за изкупуване и двупосочни договори за разлика. Тези производители не се възползват от увеличените приходи в резултат на неотдавнашното покачване на цените на електроенергията. Поради това съществуващите производители, които са обект на този вид държавни мерки, които не са били приети в отговор на настоящата енергийна криза, следва да бъдат изключени от прилагането на тавана на пазарните приходи. По подобен начин таванът на пазарните приходи не следва да се прилага за производители, чиито пазарни приходи са предмет на други приети от публичните органи регулаторни мерки, съгласно които приходите се прехвърлят пряко на потребителите.

- (37aa) За да се гарантира ефективното прилагане на тавана на пазарните приходи, производителите, посредниците и съответните участници на пазара следва да предоставят необходимите данни на компетентните органи на държавите членки, и когато е целесъобразно – на системните оператори и номинираните оператори на пазара на електроенергия. С оглед на големия брой отделни сделки, за които компетентните органи на държавите членки трябва да гарантират прилагането на тавана на пазарните приходи, тези органи следва да имат възможността да използват разумни прогнози за изчислението на тавана.
- (37аб) За справяне със ситуации, при които прилагането на тавана на пазарните приходи може да засегне стимулите на участниците на пазара да предоставят балансираща енергия или повторно диспечирание и насрещна търговия, държавите членки следва да могат да вземат решение да не прилагат тавана за пазарните приходи, получени от продажбата на електроенергия на пазара на балансираща енергия и от финансовата компенсация за повторно диспечирание и насрещна търговия.
- (37ав) За да се вземат предвид опасенията, свързани със сигурността на доставките, държавите членки следва да имат възможност да определят тавана на пазарните приходи по начин, който позволява на производителите на електроенергия да задържат 10 % от свръхприходите над пазарния таван.
- (37а) Като се има предвид, че производственият микс и структурата на разходите на съоръженията за производство на електроенергия се различават значително в отделните държави членки, те следва да имат право да запазват или въвеждат национални кризисни мерки при определени условия.
- (37б) По-специално, държавите членки следва да запазят възможността за допълнително ограничаване на приходите на производителите, за които се прилага общият за целия Съюз таван на пазарните приходи, и да определят специален таван на пазарните приходи, получени от продажбата на електроенергия, произведена от каменни въглища, чиято цена може да бъде значително по-ниска от цената на електроенергията, произведена от енергоносителите, определящи пределната цена, в някои държави членки. За да се запази правната сигурност, на държавите членки следва също да се позволи да запазят или въведат национални кризисни мерки, които ограничават пазарните приходи на производителите, различни от онези, за които се прилага общият за целия Съюз таван на приходите.

- (37в) За да се предотвратят рисковете за сигурността на доставките, държавите членки следва да могат да определят по-висок таван на пазарните приходи за производителите, за които иначе би се прилагал общият таван за целия Съюз, когато техните инвестиционни и оперативни разходи са по-високи от общия таван за целия Съюз.
- (37г) Увеличените търговски потоци между тръжните зони, дължащи се на свързани с кризата големи ценови разлики между тези зони, доведоха до значително увеличение на таксите за претоварване в някои държави членки. Приходите от претоварване следва да продължат да се разпределят за изпълнение на приоритетните цели, определени в член 19, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета¹. По изключение обаче, в надлежно обосновани случаи и под контрола на регулаторните органи, на държавите членки следва да се даде възможност да разпределят оставащите свръхприходи директно на крайните потребители на електроенергия, вместо да ги използват изключително за целите, определени в член 19, параграф 3 от посочения регламент.
- (38) Като се има предвид, че чрез прилагането на тавана на пазарните приходи не всички държави членки могат да подкрепят своите крайни потребители в същата степен поради обстоятелства, свързани с тяхната зависимост от вноса на електроенергия от други държави, е необходимо държавите членки с нетен внос на електроенергия, равен или по-голям от 100 %, да имат достъп до споразумения за споделяне на свръхприходите с основната държава износител в дух на солидарност. Такива споразумения за солидарност се насърчават по-специално и с цел да отразяват небалансирани търговски отношения.

¹ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54).

- (39) Търговските практики, както и регулаторната рамка в електроенергийния сектор, се различават значително от тези в сектора на изкопаемите горива. Като се има предвид, че целта на тавана на пазарните приходи е да се имитират пазарните резултати, които производителите можеха да очакват, ако световните вериги на доставки функционираха нормално без прекъсване на доставките на газ от февруари 2022 г. насам, е необходимо мярката относно производителите на електроенергия да се прилага за приходите от производството на електроенергия. Обратно, тъй като временната солидарна вноска е насочена към рентабилността на предприятията, осъществяващи дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, която значително се е увеличила в сравнение с предходните години, е необходимо тя да се прилага за техните печалби.
- (40) Държавите членки следва да гарантират, че свръхприходите, получени в резултат на прилагането на тавана на пазарните приходи в областта на електроенергията, се прехвърлят към крайните потребители на електроенергия, за да се смекчи въздействието на изключително високите цени на електроенергията. Свръхприходите следва да бъдат насочени към потребителите, включително домакинствата и дружествата, които са особено силно засегнати от високите цени на електроенергията. Без предложените мерки съществува риск само по-богатите държави членки да разполагат с ресурси за защита на своите потребители, което ще доведе до сериозни нарушения на вътрешния пазар.
- (41) Приходите от тавана ще помогнат на държавите членки да финансират мерки като прехвърляне на приходи, отстъпки по сметките, компенсиране на доставчиците за снабдяване под себестойността, както и инвестиции, които биха довели до структурно намаляване на потреблението, по-специално на електроенергия, произведена от изкопаеми горива. Когато се предоставя подпомагане на небитови потребители, те следва да работят в посока инвестиции в технологии за декарбонизация, включително енергия от възобновяеми източници, например чрез споразумения за закупуване на електроенергия или преки инвестиции в производството на енергия от възобновяеми източници, или за инвестиции в енергийна ефективност.

- (42) Публичната намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия по принцип представлява нарушаваща пазара мярка. Следователно такива намеси могат да се извършват само като задължения за обществена услуга и следва да бъдат предмет на специфични условия. Понастоящем съгласно Директива (ЕС) 2019/944 регулираните цени са възможни за домакинствата и микропредприятията, като те могат да са под себестойността за енергийно бедните и уязвимите потребители. Въпреки това, в условията на настоящото извънредно покачване на цените на електроенергията, наборът от налични мерки, с който разполагат държавите членки, за да подкрепят потребителите, следва да бъде временно разширен, като се предостави възможност за разширяване на регулираните цени, така че да обхванат МСП, и като се разреши регулираните цени да бъдат по-ниски от себестойността. Подобно разширяване би могло да бъде финансирано от тавана на пазарните приходи.
- (43) Важно е, когато са по-ниски от себестойността, регулираните цени на дребно да не дискриминират доставчиците, нито да им налагат несправедливи разходи. Поради това доставчиците следва да бъдат справедливо компенсирани за направените от тях разходи по регулирани цени, без да се засяга прилагането на правилата за държавна помощ. Разходите за по-ниски от себестойността регулирани цени следва да се финансират от приходите, произтичащи от прилагането на тавана на пазарните приходи. За да се избегне увеличаването на търсенето на електроенергия чрез тези мерки, като същевременно се задоволяват енергийните нужди на потребителите, регулираните цени под себестойността следва да покриват само ограничено потребление. Режимите на доставчик от последна инстанция и изборът от страна на държавите членки на доставчика от последна инстанция следва да останат незасегнати от настоящия регламент.
- (44) Без да променят съществено структурата на разходите си и да увеличават инвестициите си, дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, които генерират най-малко 75 % от оборота в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, отбелязаха скок на печалбите си поради внезапните и непредвидими обстоятелства на войната, намаленото предлагане на енергия и нарастващото търсене поради рекордно високите температури.

- (45) Временната солидарна вноска следва да действа като мярка за преразпределение, за да се гарантира, че съответните дружества, които са реализирали свръхпечалби в резултат на неочакваните обстоятелства, допринасят пропорционално за ограничаването на енергийната криза на вътрешния пазар.
- (46) Основата за изчисляване на временната солидарна вноска е облагаемата печалба на дружествата и местата на стопанска дейност, които са местни лица за данъчни цели в ЕС, в отраслите на нефта, природния газ, въглицата и нефтопреработването, както е определено в двустранните договори или в националното данъчно законодателство на държавите членки за данъчната година, започваща на или след 1 януари 2022 г. и/или 1 януари 2023 г. и за цялата им продължителност. Държавите членки, които облагат само разпределените корпоративни печалби, следва да прилагат временната солидарна вноска към изчислената печалба, независимо от нейното разпределение. Данъчната година се определя въз основа на действащите правила съгласно националното законодателство на държавите членки.
- (47) Само печалбите през 2022 г. и/или 2023 г., които надхвърлят с повече от 20 % средните облагаеми печалби, генерирани през четирите данъчни години, започващи на или след 1 януари 2018 г., следва да подлежат на солидарна вноска.
- (48) Този подход би гарантирал, че част от маржа на печалбата, която не се дължи на непредвидимото развитие на енергийните пазари вследствие на нестихващата незаконна война в Украйна, може да бъде използвана от съответните дружества и места на стопанска дейност за бъдещи инвестиции или за гарантиране на тяхната финансова стабилност по време на настоящата енергийна криза, включително за енергоемката промишленост. Този подход за определяне на основата за изчисляване би гарантирал, че солидарната вноска в различните държави членки е пропорционална. Същевременно определянето на минимална ставка следва да гарантира, че солидарната вноска е едновременно справедлива и пропорционална. Държавите членки следва да останат свободни да прилагат за своята солидарна вноска ставка, превишаваща 33 %. Това следва да даде възможност на тези държави членки да определят предпочитаната от тях ставка, която считат за приемлива и подходяща съгласно националните си правни системи.

- (48a) Държавите членки следва да предприемат необходимите мерки, за да гарантират пълното прилагане на солидарната вноска, определена с настоящия регламент, и биха могли да предвидят необходимите корекции в националното право, по-специално с цел да се гарантира навременното събиране на солидарната вноска, включително въз основа на нетните приходи, спрямо която солидарната вноска може да бъде компенсирана, да се осигури възможност за приспадане или неприспадане на солидарната вноска или да се осигури третирането на загубите през предходни данъчни години, за съгласуваното третиране на съкратените фискални години за дружествата, създадени през 2022 и/или 2023 година, или за реструктуриране или сливане на предприятия, за целите на изчисляването на солидарната вноска.
- (49) Солидарната вноска следва да се използва за i) мерки за финансова подкрепа на крайните потребители на енергия, и по-специално на уязвимите домакинства, за смекчаване на последиците от високите цени на енергията; ii) мерки за финансова подкрепа за намаляване на потреблението на енергия; iii) мерки за финансова подкрепа в помощ на дружествата в енергоемките отрасли; и iv) мерки за финансова подкрепа за укрепване на енергийната автономност на Съюза. Държавите членки следва също така да могат да разпределят част от приходите от временната солидарна вноска за общо финансиране. Тези мерки изискват значителна гъвкавост, за да бъдат взети предвид бюджетните процеси в държавите членки.
- (50) Използването на постъпленията за тези цели отразява изключителния характер на солидарната вноска като мярка, която има за цел да намали и смекчи вредните последици от енергийната криза за домакинствата и дружествата в целия Съюз с цел защита на вътрешния пазар и предотвратяване на риска от по-нататъшна разпокъсаност. Покачващите се цени на енергията засягат всички държави членки. Въпреки това, като се имат предвид разликите в енергийния микс, не всички държави членки са засегнати по един и същ начин и не всички имат еднакво фискално пространство, за да предприемат необходимите мерки за защита на уязвимите домакинства и предприятия. При липсата на европейска мярка, като например солидарна вноска, съществува висок риск от смущения на вътрешния пазар и по-нататъшна разпокъсаност, което би било в ущърб на всички държави членки, като се има предвид интеграцията на енергийните пазари и на веригите за създаване на стойност. Справянето с енергийната бедност и със социалните последици от енергийната криза, по-специално защитата на работниците в изложените на риск отрасли, също е въпрос на солидарност между държавите членки. За да се постигне максимално въздействие, постъпленията от солидарната вноска следва да се използват координирано и/или чрез финансови инструменти на ЕС в дух на солидарност.

- (51) По-специално държавите членки следва да насочат мерките за финансова подкрепа към най-уязвимите домакинства и дружества, които са най-силно засегнати от покачващите се цени на енергията. Това би запазило ценовия стимул за намаляване на търсенето на енергия и за пестене на енергия. Освен това насочването към най-уязвимите домакинства и домакинствата със затруднения по отношение на ликвидността би оказало положително въздействие върху цялостното потребление (чрез предотвратяване на прекомерното намаляване на разходите за неенергийни стоки), като се има предвид склонността към потребление на тази група домакинства. Освен това постъпленията следва да се използват за насърчаване на намаляването на потреблението на енергия. В това отношение постъпленията следва да се използват например за целите на търгове или тръжни схеми за намаляване на търсенето, намаляване на разходите за закупуване на енергия от крайните потребители на енергия за определени обеми на потребление или насърчаване на инвестициите от страна на крайните потребители на енергия, като уязвимите домакинства и предприятията, във възобновяеми енергийни източници, в енергийна ефективност или в други технологии за декарбонизация. Постъпленията от солидарната вноска следва също така да се използват за финансова подкрепа на дружествата в енергоемките отрасли и в регионите, които разчитат на тези промишлени отрасли. Разходите в енергоемките отрасли, дължащи се на покачващите се цени на енергията, се увеличават рязко, като например в производството на торове. Мерките за финансова подкрепа трябва да бъдат обвързани с инвестиции в енергия от възобновяеми източници, енергийна ефективност или други технологии за декарбонизация. Освен това мерките, които спомагат Съюзът да стане по-автономен в областта на енергетиката, следва да бъдат подкрепени с инвестиции в съответствие с целите, определени в съобщението относно REPowerEU, по-специално за проекти с трансгранично измерение.
- (52) Държавите членки биха могли също така да решат да разпределят част от постъпленията от солидарната вноска към общото финансиране на мерки, предназначени за намаляване на вредните последици от енергийната криза, включително подкрепа за защита на заетостта и преквалификация и повишаване на квалификацията на работната сила или за насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници, включително в трансгранични проекти. Общият финансов аспект обхваща както разпределянето на разходите въз основа на проекти между държавите членки, така и насочването им чрез инструмент на Съюза въз основа на доброволно разпределяне на приходи в бюджета на Съюза от страна на държавите членки в дух на солидарност.

- (53) Редовното и ефективно наблюдение и докладване на Комисията са от съществено значение за оценката на напредъка на държавите членки по отношение на постигането на целите за намаляване на търсенето, прилагането на тавана на пазарните приходи, използването на свръхприходите и прилагането на регулирани цени.
- (54) Държавите членки следва да докладват на Комисията за прилагането на солидарната вноска на своята територия, както и за всички изменения, които правят в своята национална правна рамка за тази цел, включително за допълнителното законодателство, което може да е необходимо, за да се гарантира последователното прилагане на солидарната вноска на национално равнище.
- (55) Държавите членки следва също така да докладват за използването на постъпленията от солидарната вноска. По-специално, целта е да се гарантира, че държавите членки използват постъпленията в съответствие с предвиденото в настоящия регламент.
- (55a) Държавите членки следва да прилагат определената с настоящия регламент солидарна вноска на своята територия, освен ако не са приели еквивалентни национални мерки. Целта на националната мярка следва да се счита за сходна с общата цел на солидарната вноска, определена с настоящия регламент, когато същността на мярката е да допринася за ценовата достъпност на енергията. Дадена национална мярка следва да се счита за подлежаща на правила, сходни с правилата за солидарната вноска, когато обхваща дейности в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, определя база, предвижда ставка и гарантира, че постъпленията от националната мярка се използват за цели, сравними с тези на солидарната вноска.
- (56) Солидарната вноска и уреждащата я правна рамка на Съюза следва да имат временен характер за справяне с извънредната и неотложна ситуация, възникнала в Съюза по отношение на покачващите се цени на енергията. Солидарната вноска следва да се прилага за свръхпечалбите, генерирани през 2022 г. и/или 2023 г., за справяне със и смекчаване на вредните последици от настоящата енергийна криза за домакинствата и дружествата. Прилагането на солидарната вноска за цялата данъчна година следва да позволи да се използват свръхпечалбите за съответния период в обществен интерес за смекчаване на последиците от енергийните кризи, като същевременно на засегнатите дружества се оставя адекватна част от печалбата.

- (57) Солидарната вноска следва да се прилага само за данъчната 2022 и/или 2023 година. До 15 октомври 2023 г. и 15 октомври 2024 г., когато националните органи ще имат поглед върху събирането на солидарната вноска, Комисията следва да направи преглед на ситуацията и да представи доклад на Съвета.
- (58) Ако държава членка срещне трудности при прилагането на регламента, и по-специално на временната солидарна вноска, тя следва да се консултира, когато е целесъобразно, с Европейската комисия в съответствие с член 4 от Договора за Европейския съюз (ДЕС).
- (58a) Поради отличаващите ги характеристики, Кипър и Малта не прилагат достиженията на правото на Съюза в областта на енергийния пазар в тяхната цялост. Кипър е напълно изолиран от трансевропейските енергийни мрежи, а Малта има само ограничени междусистемни връзки. Тъй като един диференциран подход при тези държави членки би имал само ограничено въздействие върху вътрешния енергиен пазар, Кипър и Малта следва да могат да прилагат на доброволна основа разпоредбите, свързани с намаляването на брутното им потребление на електроенергия през върховите часове, както и тавана на пазарните приходи. Освен това, ако Кипър реши да прилага разпоредбите относно тавана за пазарните приходи, той не следва да прилага този таван за електроенергията, произведена от нефтопродукти, за да гарантира стабилността на своята електроенергийна система.
- (59) Нестабилността на основните цени на природния газ създава трудности за енергийните предприятия, осъществяващи дейност на фючърските пазари на електроенергия, по-специално при достъпа до подходящи обезпечения. Комисията, в сътрудничество с Европейския орган за ценни книжа и пазари и Европейския банков орган, оценява въпросите, свързани с допустимостта на обезпеченията и маржовете, както и възможните начини за ограничаване на прекомерната нестабилност в рамките на деня.
- (60) Освен това мерките, предвидени в настоящия регламент, са в съответствие с допълващата и текущата работа на Комисията по отношение на дългосрочната структура на пазара, обявена в нейното съобщение от 18 май 2022 г. относно краткосрочната намеса на енергийния пазар и дългосрочните подобрения на структурата на пазара на електроенергия, публикувано заедно с плана REPowerEU.

- (61) Като се имат предвид мащабът на енергийната криза, степента на нейното социално, икономическо и финансово въздействие и необходимостта от предприемане на действия във възможно най-кратък срок, настоящият регламент следва да влезе в сила по спешност в деня след деня на публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.
- (62) Предвид изключителния характер на мерките, предвидени в настоящия регламент, и необходимостта от прилагането им, по-специално през зимния сезон 2022 – 2023 г., настоящият регламент следва да се прилага за срок от една година след влизането му в сила.
- (63) Доколкото целите на настоящия регламент не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки, а могат да бъдат постигнати по-добре на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигане на тази цел,

ПРИЕ НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ГЛАВА I

ПРЕДМЕТ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Предмет и обхват

С настоящия регламент се урежда спешна намеса за смекчаване на последиците от високите цени на енергията чрез извънредни, целенасочени и ограничени във времето мерки. Тези мерки имат за цел да намалят потреблението на електроенергия, да въведат таван на пазарните приходи, които някои производители получават от производството на електроенергия, и да ги преразпределят целево към крайните потребители, да дадат възможност на държавите членки да прилагат мерки за публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия за домакинствата и малките и средните предприятия, както и да установят правила за временна солидарна вноска за дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза с дейност предимно в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, за да се допринесе за една по-достъпна енергия за домакинствата и дружествата.

Член 2

Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат определенията, установени в член 2 от Директива (ЕС) 2019/944 и член 2 от Регламент (ЕС) 2019/943. Освен това се прилагат и следните определения:

- 1) „малко и средно предприятие“, или МСП“ означава предприятие, както е определено в член 2 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията¹;
- 2) „брутно потребление на електроенергия“ означава общите доставки на електроенергия за дейности на територията на държава членка;
- 3) „референтен период“ означава периодът от 1 ноември до 31 март през петте последователни години, предхождащи датата на влизане в сила на настоящия регламент, като се започне с периода от 1 ноември 2017 г. до 31 март 2018 г.;
- 4) „върхови часове“ означава отделни часове на денонощието, в които, въз основа на прогнозите на операторите на преносни системи и – когато е приложимо – на номинираните оператори на пазара на електроенергия, се очаква цените на едро на електроенергията за ден напред да бъдат най-високи, брутното потребление на електроенергия се очаква да бъде най-високо или брутното потребление на електроенергия, произведена от източници, различни от възобновяемите източници, посочени в член 2, точка 1 от Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета², се очаква да бъде най-високо;

¹ Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микро-, малки и средни предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36).

² Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 82).

- 5) „пазарни приходи“ означава реализирани приходи, които даден производител получава в замяна на продажбата и доставката на електроенергия в Съюза, независимо от договорната форма, под която се извършва тази размяна, включително споразумения за закупуване на електроенергия и други операции за хеджиране срещу колебанията на пазара на електроенергия на едро и с изключение на всякава подкрепа, предоставена от държавите членки;
- 6) „уреждане“ означава плащане, което се извършва и получава между контрагентите срещу доставка и получаване на електроенергия, когато е приложимо, в изпълнение на съответните задължения на контрагентите по една или повече клирингови сделки;
- 7) „компетентен орган“ означава орган съгласно определението в член 2, точка 11 от Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета¹;
- (7a) „посредници“ означава субекти на пазарите за търговия на едро с електроенергия на държави членки, които представляват остров, несвързан с други държави членки с основана на единична цена тръжна процедура, когато регулаторният орган е разрешил на въпросния субект да участва на пазара от името на производителя, с изключение на субектите, които прехвърлят свръхприходите директно на крайните клиенти;
- 8) „свръхприходи“ означава положителна разлика между пазарните приходи на производителите за MWh електроенергия и тавана на пазарните приходи, възлизащ на 180 EUR на MWh електроенергия;
- 9) „отпадъци“ означава всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава, възнамерява да се освободи или е длъжен да се освободи, както е определено в член 3, точка 1 от Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета²;

1 Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 1).

2 Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви (ОВ L 312, 22.11.2008 г., стр. 3).

- 10) „зависимост от нетния внос“ означава, за периода между 1 януари 2021 г. и 31 декември 2021 г., разликата между общия внос на електроенергия и общия износ на електроенергия като процент от общото брутно производство на електроенергия в дадена държава членка;
- 11) „данъчна година“ означава данъчна година, календарна година или друг подходящ период за данъчни цели, както е определено в националното законодателство;
- 12) „потребител“ означава потребител на едро или краен потребител;
- 13) „краен потребител на енергия“ означава потребител, който купува енергия за собствено ползване;
- 14) „краен потребител на електроенергия“ означава потребител, който купува електроенергия за собствено ползване;
- 17) „дружества и места на стопанска дейност от Съюза с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването“ означава дружества или места на стопанска дейност от Съюза, генериращи най-малко 75 % от своя оборот от икономически дейности в областта на добива на нефт и природен газ, добива на въглища, рафинирането на нефт или производството на кокс и продукти на коксуването, както е посочено в Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета¹;
- 18) „дружество от Съюза“ означава дружество от държава членка, което съгласно данъчното законодателство на тази държава членка се счита за местно лице за данъчни цели на тази държава членка и съгласно условията на споразумение за избягване на двойното данъчно облагане, сключено с трета държава, не се счита за местно лице за данъчни цели извън Съюза;
- 19) „място на стопанска дейност“ означава установено място на стопанска дейност в държава членка, откъдето се извършва цялата или част от дейността на дружество от друга държава, доколкото печалбите, реализирани от това място на дейност, подлежат на данъчно облагане с данъци в държавата членка по местонахождение;

¹ Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 г. за установяване на статистическа класификация на икономическите дейности NACE Rev. 2 и за изменение на Регламент (ЕИО) № 3037/90 на Съвета, както и на някои ЕО регламенти относно специфичните статистически области (ОВ L 393, 30.12.2006 г., стр. 1).

- 20) „свръхпечалби“ означава облагаеми печалби, определени съгласно националните данъчни правила през данъчната 2022 година и/или данъчната 2023 година и за цялата им продължителност, получени от дейности, извършвани на равнище дружества и места на стопанска дейност от Съюза с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, които надхвърлят с повече от 20 % средната стойност на облагаемите печалби през четирите данъчни години, започващи на или след 1 януари 2018 г.;
- 21) „солидарна вноска“ означава временна мярка, предназначена за справяне със свръхпечалбите на дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването с цел смекчаване на изключителните промени в цените на енергийните пазари за държавите членки, потребителите и дружествата;
- 22) „свръхприходи от претоварване“ означава остатъчните приходи, които остават неизползвани след разпределянето на приходите от претоварване в съответствие с приоритетните цели, определени в член 19, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 23) „приета еквивалентна национална мярка“ означава законодателна, регулаторна или административна мярка, приета и публикувана от държава членка до 31 декември 2022 г., която допринася за ценовата достъпност на енергията;

ГЛАВА II
МЕРКИ ОТНОСНО ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

Раздел 1

Намаляване на търсенето

Член 3

Намаляване на брутното потребление на електроенергия

1. Държавите членки се стремят да прилагат мерки за намаляване на общото си месечно брутно потребление на електроенергия с 10 % в сравнение със средното брутно потребление на електроенергия през съответните месеци на референтния период.
2. При изчисляването на намаленията на брутното потребление на електроенергия държавите членки могат да вземат предвид увеличеното брутно потребление на електроенергия, което произтича от постигането на целите за намаляване на търсенето на газ и общите усилия за електрификация с цел постепенно премахване на изкопаемите горива.

Член 4

Намаляване на брутното потребление на електроенергия през върховите часове

1. Всяка държава членка определя върховите часове, съответстващи общо на минимум 10 % от всички часове през периода между 1 декември 2022 г. и 31 март 2023 г.

2. Всяка държава членка намалява brutното си потребление на електроенергия през определените върхови часове. Намалението, постигнато през определените върхови часове, достига най-малко 5 % средно на час. Целта за намаляване се изчислява като разликата между действителното брутно потребление на електроенергия за определените върхови часове и brutното потребление на електроенергия, прогнозирано от операторите на преносни системи в сътрудничество, по целесъобразност, с регулаторния орган, без да се взема предвид ефектът от мерките, въведени за постигане на целта, определена в настоящия член. Прогнозите на операторите на преносни системи могат да включват исторически данни за референтния период.
3. Държава членка може да реши да се стреми към процент на върховите часове, различен от посочения в параграф 1, при условие че са обхванати поне 3% от върховите часове и доколкото спестената енергия през върховите часове е поне равна на тази, която би била спестена при параметрите, посочени в член 4, параграфи 1 и 2.

Член 5

Мерки за постигане на намаляване на търсенето

Държавите членки могат да изберат подходящите мерки за намаляване на brutното потребление на електроенергия, за да постигнат целите, определени в членове 3 и 4, включително разширяване на вече съществуващи национални мерки. Мерките са ясно определени, прозрачни, пропорционални, целеви, недискриминационни и проверими и отговарят, по-специално, на следните условия:

- а) когато финансовата компенсация се изплаща в допълнение към пазарните приходи, размерът на тази компенсация се определя чрез открита състезателна процедура;

- б) включват финансова компенсация само когато такава компенсация се изплаща за допълнителна електроенергия, която не е консумирана в сравнение с очакваното потребление през съответния час без провеждането на тръжна процедура;
- в) не нарушават неоправдано конкуренцията или правилното функционирането на вътрешния пазар на електроенергия;
- г) не са неправомерно ограничени до конкретни потребители или групи потребители, включително агрегатори, в съответствие с член 17 от Директива (ЕС) 2019/944; и
- д) не възпрепятстват неправомерно процеса на замяна на технологиите, използващи изкопаеми горива, с технологии, използващи електроенергия.

Раздел 2

Таван на пазарните приходи и разпределение на свръхприходите и свръхприходите от претоварване към крайните потребители

Член 6

Задължителен таван на пазарните приходи

1. Пазарните приходи на производителите, получени от производството на електроенергия от източниците, посочени в член 7, параграф 1, се ограничават до максимум 180 EUR за MWh произведена електроенергия.
2. Държавите членки гарантират, че таванът на пазарните приходи се прилага за всички пазарни приходи на производителите, и по целесъобразност – на посредниците, участващи в пазарите на едро на електроенергия от името на производители, независимо от пазарния времеви интервал, в който се извършва сделката, и от това дали електроенергията се търгува двустранно или на централизиран пазар.

- 2а. Държавите членки въвеждат ефективни мерки за предотвратяване на заобикалянето на задълженията на производителите съгласно параграф 2. По-специално те гарантират, че таванът на пазарните приходи се прилага ефективно в случаите, когато производителите са контролирани или частично притежавани от други предприятия, по-специално когато те са част от вертикално интегрирано предприятие.
3. Държавите членки решават дали да прилагат тавана на пазарните приходи при уреждането на обмена на енергия или след това.
4. Комисията предоставя насоки на държавите членки при прилагането на настоящия член.

Член 7

Прилагане на тавана на пазарните приходи към производителите на електроенергия

1. Таванът на пазарните приходи, предвиден в член 6, се прилага за пазарните приходи, получени от продажбата на електроенергия, произведена от следните източници:
- а) вятърна енергия;
 - б) слънчева енергия (слънчева топлинна и слънчева фотоволтаична енергия);
 - в) геотермална енергия;
 - г) водноелектрическа енергия без резервоар;
 - д) горива от биомаса (твърди или газообразни горива от биомаса), с изключение на биометан;
 - е) отпадъци;
 - ж) ядрена енергия;

- з) лигнитни въглища;
 - и) нефтопродукти;
 - й) торф.
2. Таванът на пазарните приходи, предвиден в член 6, параграф 1, не се прилага за демонстрационни проекти или за производители, чиито приходи за MWh произведена електроенергия вече са ограничени в резултат на държавни или публични мерки, които не са приети в съответствие с член 7 а.
3. Държавите членки могат, по-конкретно в случаите, когато прилагането на тавана на пазарните приходи, предвиден в член 6, параграф 1, води до значителна административна тежест, да решат, че таванът на пазарните приходи не се прилага за производители на електроенергия със съоръжения за производство на електроенергия с инсталирана мощност до 1 MW. Държавите членки могат, по-конкретно в случаите, когато прилагането на тавана на пазарните приходи, предвиден в член 6, параграф 1, води до риск от увеличаване на емисиите на CO₂ и намаляване на производството на енергия от възобновяеми източници, да решат, че таванът на пазарните приходи не се прилага за електроенергията, произведена в хибридни централи, които използват и конвенционални енергийни източници.
- 4а. Държавите членки могат да решат, че таванът на пазарните приходи не се прилага за приходите, получени от продажбата на електроенергия на пазара на балансираща енергия и от компенсацията за повторно диспечирание и насрещна търговия.
- 4б. Държавите членки могат да решат, че таванът на пазарните приходи се прилага само за 90% от пазарните приходи, надвишаващи тавана, предвиден в член 6, параграф 1.
5. Производителите, посредниците и съответните участници на пазара, и по целесъобразност системните оператори, предоставят на компетентните органи на държавите членки, и ако е приложимо – на системните оператори и номинираните оператори на пазара на електроенергия, всички необходими данни за прилагането на член 6, включително относно произведената електроенергия и свързаните с нея пазарни приходи, независимо от пазарния времеви интервал, в който се извършва сделката, и от това дали електроенергията се търгува двустранно в рамките на същото предприятие или на централизиран пазар.

Член 7а

Национални кризисни мерки

1. Държавите членки могат:
 - а) да запазят или въведат мерки, които допълнително ограничават пазарните приходи на производителите, изброени в член 7, параграф 1, което включва възможността да установяват разграничение между технологиите, както и пазарните приходи на други участници на пазара, включително търгуващите с електроенергия;
 - б) да определят по-висок таван на пазарните приходи на производителите, които произвеждат от източниците, изброени в член 7, параграф 1, при условие че техните инвестиции и оперативни разходи надвишават максималния размер, определен в член 6, параграф 1;
 - в) да запазят или въведат национални мерки за ограничаване на пазарните приходи на производителите на електроенергия от източници, които не са посочени в член 7, параграф 1;
 - г) да определят специален таван за пазарните приходи, получени от продажбата на електроенергия, произведена от каменни въглища.
 - д) да приложат таван на пазарните приходи за водноелектрическите централи, които не са посочени в член 7, параграф 1, буква г), или да запазят или въведат такива мерки, които допълнително ограничават техните пазарни приходи, включително възможността да установяват разграничение между технологиите.
2. В съответствие с разпоредбите на настоящия регламент посочените в параграф 1 мерки:
 - а) са пропорционални и недискриминационни;
 - б) не застрашават инвестиционните сигнали;
 - в) гарантират, че инвестициите и оперативните разходи са покрити;

- г) не нарушават функционирането на пазарите на едро на електроенергия, и по-специално не засягат подреждането по пределни разходи (merit order) и ценообразуването на пазара на едро;
- д) са съвместими с правото на Съюза.

Член 8а

Свръхприходи от претоварване, получени от разпределението на междузоновия капацитет

1. Чрез дерогация от правилата на Съюза относно приходите от претоварване държавите членки могат да използват свръхприходите от претоварване, получени от разпределението на междузоновия капацитет, за финансиране на мерки в подкрепа на крайните потребители на електроенергия в съответствие с член 9.
2. Използването на свръхприходите от претоварване в съответствие с параграф 1 подлежи на одобрение от регулаторния орган.
3. Държавите членки уведомяват Комисията за използването на свръхприходите от претоварване в съответствие с параграф 1 в срок от един месец от датата на приемане на съответната национална мярка.

Член 9

Разпределение на свръхприходите

1. Държавите членки гарантират, че всички свръхприходи, произтичащи от прилагането на тавана на пазарните приходи, се използват за финансиране на мерки в подкрепа на крайните потребители на електроенергия, които целево смекчават въздействието на високите цени на електроенергията върху тези потребители.
2. Мерките, посочени в параграф 1, са ясно определени, прозрачни, пропорционални, недискриминационни и проверими и не противодействат на задължението за намаляване на брутното потребление на електроенергия, предвидено в членове 3 и 4.

- 2а. Когато приходите, получени пряко от прилагането на тавана на пазарните приходи на тяхна територия, и приходите, получени непряко от трансгранични споразумения, са недостатъчни за адекватна подкрепа на крайните потребители, на държавите членки се разрешава да използват други подходящи средства, като например бюджетни ресурси, за същата цел и при същите условия.
3. Мерките, посочени в параграф 1, могат например да включват:
- а) предоставяне на финансова компенсация на крайните потребители на електроенергия за намаляване на тяхното потребление на електроенергия, включително чрез търгове или тръжни схеми за намаляване на търсенето;
 - б) преки прехвърляния към крайните потребители на електроенергия, включително чрез пропорционални намаления на мрежовите тарифи;
 - в) компенсация за доставчици, които трябва да доставят електроенергия на потребителите под себестойността след държавна намеса при определянето на цените съгласно член 12;
 - г) намаляване на разходите за закупуване на електроенергия на крайните потребители на електроенергия по отношение на ограничен обем от консумираната електроенергия;
 - д) насърчаване на инвестициите от крайните потребители на електроенергия в технологии за декарбонизация, възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност.

Член 10

Споразумения между държавите членки

1. В случаите, когато зависимостта от нетния внос в дадена държава членка е равна или по-голяма от 100 %, до 1 декември 2022 г. се сключва споразумение за адекватно споделяне на свръхприходите между държавата членка вносител и основната държава износител. Всички държави членки могат, в дух на солидарност, да сключват такива споразумения, които могат да обхващат и приходи от национални мерки съгласно член 7а, включително дейности, свързани с търговия с електроенергия.
2. Комисията подпомага държавите членки по време на целия процес на преговори, насърчава и улеснява обмена на най-добри практики.

Раздел 3

Мерки в областта на търговията на дребно

Член 11

Временно включване на малките и средните предприятия в обхвата на публичната намеса при определянето на цените на електроенергията

Чрез дерогация от правилата на Съюза относно публичната намеса при определянето на цените държавите членки могат да прилагат публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия за малките и средните предприятия. Тези публични намеси:

- а) вземат под внимание годишното потребление на бенефициера през последните пет години и съдържат стимул за намаляване на търсенето;
- б) отговарят на условията, посочени в член 5, параграфи 4 и 7 от Директива (ЕС) 2019/944;
- в) когато е приложимо, спазват условията, посочени в член 12 от настоящия регламент.

Член 12

Временна възможност за определяне на цени на електроенергията под себестойността

Чрез дерогация от правилата на Съюза относно публичната намеса при ценообразуването, когато прилагат публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия съгласно член 5, параграф 6 от Директива (ЕС) 2019/944 или член 11 от настоящия регламент, държавите членки могат по изключение и временно да определят цена за доставка на електроенергия, която е под себестойността, при условие че са изпълнени всички изброени по-долу условия:

- а) мярката обхваща ограничена консумация и запазва стимул за намаляване на търсенето;
- б) няма дискриминация между доставчиците;
- в) доставчиците получават компенсация за доставяне под себестойността; и
- г) всички доставчици имат право да представят оферти за доставка на електроенергия на цена, която е под себестойността, на една и съща основа.

ГЛАВА III

МЯРКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОТРАСЛИТЕ НА НЕФТА, ВЪГЛИЩАТА, ПРИРОДНИЯ ГАЗ И НЕФТОПРЕРАБОТВАНЕТО

Член 13

*Подкрепа за крайните потребители на енергия чрез задължителна временна солидарна
вноска*

1. Свръхпечалбите, генерирани от дейности в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, подлежат на временна солидарна вноска, освен в случаите, когато държавите членки са приели еквивалентни национални мерки.
2. Държавите членки гарантират, че приетите еквивалентни национални мерки имат сходни цели и подлежат на сходни правила като временната солидарна вноска съгласно настоящия регламент и генерират сравними или по-високи постъпления в сравнение с очакваните постъпления от солидарната вноска.
3. Държавите членки приемат и публикуват мерки за прилагане на задължителната временна солидарна вноска, посочена в параграф 1, до 31 декември 2022 г.

Член 14

Основа за изчисляване на временната солидарна вноска

Временната солидарна вноска за дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, включително тези, които са част от консолидирана група само за данъчни цели, с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, се изчислява върху облагаемите печалби, определени съгласно националните данъчни правила, през данъчната 2022 година и/или данъчната 2023 година и за целия им срок на действие, които надхвърлят с повече от 20 % средната стойност на облагаемите печалби, определени съгласно националните данъчни правила, през четирите данъчни години, започващи на или след 1 януари 2018 г. Ако средната стойност на облагаемите печалби през тези четири данъчни години е отрицателна, средната облагаема печалба е нула за целите на изчисляването на временната солидарна вноска.

Член 15

Ставка за изчисляване на временната солидарна вноска

1. Ставката, приложима за изчисляване на временната солидарна вноска, е най-малко 33 % от основата, посочена в член 14.
2. Временната солидарна вноска се прилага в допълнение към редовните данъци и налози, приложими съгласно националното законодателство на дадена държава членка.

Член 16

Използване на постъпленията от временната солидарна вноска

1. Държавите членки използват постъпленията от временната солидарна вноска с достатъчно навременно въздействие за която и да било от следните цели:
 - а) мерки за финансова подкрепа на крайните потребители на енергия, и по-специално на уязвимите домакинства, за целево смекчаване на последиците от високите цени на енергията;
 - б) мерки за финансова подкрепа за подпомагане на намаляването на търсенето на енергия, например чрез търгове или тръжни схеми за намаляване на търсенето, намаляване на разходите за закупуване на енергия от крайните потребители на енергия за определени обеми на потребление, насърчаване на инвестициите от страна на крайните потребители на енергия във възобновяеми енергийни източници, в структурна енергийна ефективност или в други технологии за декарбонизация;
 - в) мерки за финансова подкрепа за подпомагане на дружествата в енергоемките отрасли, при условие че са обвързани с инвестиции в енергия от възобновяеми източници, енергийна ефективност или други технологии за декарбонизация;
 - г) мерки за финансова подкрепа за развитие на енергийната автономност, по-специално инвестиции в съответствие с целите на REPowerEU, в частност в проекти с трансгранично измерение;

д) в дух на солидарност помежду си, държавите членки могат да заделят дял от приходите от временната солидарната вноска към общото финансиране на мерки за намаляване на вредните последици от енергийната криза, включително подкрепа за защита на заетостта и преквалификация и повишаване на квалификацията на работната сила или за насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници, включително в трансгранични проекти, и механизма за финансиране на енергия от възобновяеми източници в Съюза, предвиден в член 33 от Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета¹.

2. Посочените в параграф 1 мерки са ясно определени, прозрачни, пропорционални, недискриминационни и проверими.

Член 17

Временен характер на солидарната вноска

Временната солидарна вноска, прилагана от държавите членки в съответствие с настоящия регламент, е с временен характер. Тя се прилага само за свръхпечалбите, генерирани през данъчните години, посочени в член 14.

¹ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

ГЛАВА IV

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 18

Наблюдение и прилагане

1. Компетентният орган на всяка държава членка наблюдава прилагането на мерките, посочени в членове 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11 и 12, на нейна територия.
2. Във възможно най-кратък срок след влизането в сила на настоящия регламент и най-късно до 1 декември 2022 г. държавите членки докладват на Комисията планираните мерки, изисквани съгласно член 5, и споразуменията, сключени съгласно член 10.
3. До 31 януари 2023 г. и до 30 април 2023 г. държавите членки докладват на Комисията относно:
 - а) намаляването на търсенето, постигнато съгласно членове 3 и 4, и мерките, въведени за постигане на намаляването съгласно член 5;
 - б) свръхприходите, генерирани съгласно член 6;
 - в) мерките относно разпределянето на свръхприходите, прилагани за смекчаване на въздействието на високите цени на електроенергията върху крайните потребители съгласно член 9;
 - г) всяка публична намеса при определянето на цените на електроенергията, посочена в членове 11 и 12.

4. Държавите членки докладват на Комисията относно:
- а) въвеждането на временната солидарна вноска съгласно член 13, до 31 декември 2022 г., включително относно прилагането на данъчната година;
 - б) всички последващи изменения на националната правна рамка в срок от един месец от публикуването им в националния държавен вестник;
 - в) използването на постъпленията съгласно член 16 в срок от един месец от момента, в който постъпленията са били събрани от държавите членки в съответствие с националното право;
 - г) приетите еквивалентни национални мерки, посочени в член 13, до 31 декември 2022 г. Държавите членки също така предоставят оценка на размера на постъпленията, генерирани от тези национални мерки, и на използването на тези постъпления в срок от един месец от момента, в който постъпленията са събрани от държавите членки в съответствие с националното право.

Член 19

Преглед

1. До 30 април 2023 г. Комисията прави преглед на глава II с оглед на общото състояние на доставките и цените на електроенергията в Съюза и представя на Съвета доклад относно основните констатации от този преглед. Въз основа на този доклад Комисията може по-специално да предложи, в случай че това е оправдано от икономическите обстоятелства или функционирането на пазара на електроенергия в Съюза и в отделните държави членки, да се удължи срокът на прилагане на настоящия регламент, да се измени равнището на тавана на пазарните приходи по член 6, параграф 1 и източниците на производство на електроенергия, посочени в член 7, параграф 1, за които се прилага, или да се измени глава II по друг начин.

2. До 15 октомври 2023 г. и до 15 октомври 2024 г. Комисията извършва преглед на глава III с оглед на общото състояние на отрасъла на изкопаемите горива и генерираните свръхпечалби и представя на Съвета доклад относно основните констатации от този преглед.

Член 19a

Дерогации

1. Членове 4, 5, 6 и 7 не се прилагат за най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, които не могат да бъдат свързани с пазара на електроенергия на Съюза.
2. Държавите членки могат да решат да не прилагат членове 4, 5, 6 и 7 по отношение на електроенергията, произведена в малки изолирани системи или малки свързани системи.
3. Членове 4, 5, 6 и 7 не са задължителни за Кипър и Малта. Ако Кипър реши да прилага членове 4, 5, 6 и 7, член 6, параграф 1 не се прилага за електроенергията, произведена от нефтопродукти.

Член 20

Влизане в сила и прилагане

1. Настоящият регламент влиза в сила в деня след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.
2. Без да се засяга задължението да се гарантира разпределението на свръхприходите в съответствие с член 9 и да се използват постъпленията от временната солидарна вноска в съответствие с член 16, както и задължението за докладване, посочено в член 19, параграф 2, настоящият регламент се прилага до 31 декември 2023 г.

Член 4 се прилага от 1 декември 2022 г. до 31 март 2023 г.

Членове 5 и 9 се прилагат от 1 декември 2022 г.

Членове 6, 7, и 7а се прилагат от 1 декември 2022 г. до 30 юни 2023 г.

Член 19, параграф 2 се прилага до 15 октомври 2024 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко в държавите членки в съответствие с Договорите.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Съвета

Председател
